

INVESTIȚIILE INTERNAȚIONALE - INSTRUMENT DE EXPANSIUNE SPECIFIC CORPORAȚIILOR TRANSNAȚIONALE

Autor: Nina Secrieru
Conducător științific: dr.șt.e.conf.univ. Tudor Alcaz

Universitatea Tehnică a Moldovei

Corporațiile transnationale CTN au un mare rol în dezvoltarea atât a unei economii naționale cât și a întregii economii mondiale. Prin intermediul lor se face o legătură cu întreaga lume, cu fiecare țară unde compania dată are filiale, pentru o mai bună dezvoltare și o folosire mai rațională a tuturor resurselor.

Aceste firme sunt principalii factori în dezvoltarea și răspândirea tehnologiei care se consideră a fi de o mai mare importanță ca determinant al competitivității internaționale și progresului națiunilor.

CTN contribuie și la formarea de capital, furnizează pregătirea profesională și joacă un rol important în comerț, joacând un rol pivot în organizarea activităților economice internaționale și susține considerabil bunăstarea economică și socială a țărilor gazdă și de origine în sens pozitiv.

Cuvinte Cheie: investiții străine, economia mondială, rol al investițiilor, corporații transnaționale.

1. Investițiile străine – delimitări conceptual-metodologice. Rolul investițiilor.

Investițiile străine, în cadrul unei industrii globale, constituie factorul-cheie fără participarea căruia procesul producției internaționale ar fi fost imposibil.

Într-un volum și o structură corespunzătoare, investițiile asigură înlocuirea și modernizarea tehnicii și tehnologiilor, sporirea producției și ofertei de bunuri, îmbunătățirea calității și competitivității acestora, crearea de noi locuri de muncă și nu în cele din urmă, creșterea calității vieții. Pornind de la aceste considerente, fiecare agent economic și fiecare economie națională construiește într-un mod explicit și implicit o strategie a dezvoltării economice în cadrul căreia investițiile au un rol precumpănitor.

Internaționalizarea crescândă a vieții economice a făcut ca, în cadrul domeniilor de cercetare economică, domeniul investițiilor internaționale să aibă o pondere mereu în creștere. Aceasta se datorează faptului că investițiile constituie un mijloc important, prioritar în creșterea și perfecționarea capitalului fix care, în ultimă instanță, împreună cu alte resurse naturale, conturează, prefigurează specificul structural al unei economii. Pe această bază se poate asigura o perfecționare a structurii economice și o îmbunătățire continuă a proporțiilor dintre ramurile tradiționale și cele cu rol important în promovarea progresului tehnic, o corelație mai strânsă între modernizarea fondurilor fixe și extinderea celor existente.

Investițiile au un puternic efect de antrenare atât în interiorul economiilor naționale, cât și în cadrul economiei mondiale; efectul investițiilor se manifestă atât în plan economico-social, cât și în plan tehnico-științific și cultural.

Se poate aprecia că investițiile constituie un factor activ ce asigură implementarea tuturor soluțiilor de tehnică și tehnologie avansată pentru economia țării, creîndu-i posibilitatea de a deveni competitivă pe piețele externe. [1]

2. Definirea Corporațiilor Transnaționale

CTN (corporații multinaționale, întreprinderi multinaționale) se poate defini ca o firmă care exercită control managerial asupra operațiunilor efectuate în mai mult de o piață națională.

Ca și firmele cu activitate de comerț exterior, CTN întreprind tranzacții peste frontierele țărilor lor de origine dar, diferit de acestea, ele dețin proprietatea și controlul facilităților lor de producție din străinătate.

Pe de altă parte, CTN operează cu două sau mai multe unități de producție și intermediază tranzacții între aceste unități, dintre care cel puțin una din aceste unități de producție e situată într-o țară străină, iar piețele sunt mai degrabă transnaționale decât interne.

Dezvoltarea CTN reprezintă o formă calitativ nouă a expansiunii externe a monopolurilor, prin natura organizării lor, prin investiții directe sau de portofoliu, prin zonele de comerț liber care sunt, totodată, zone investiționale, CTN desfășurându-și activitatea pe mari spații, intensificând procesul de internaționalizare a capitalurilor și sporind gradul de concentrări și centralizare a acestora.

CTN constituie unul dintre factorii importanți ai dezvoltării actuale a economiei mondiale, devenind o putere capabilă să provoace, conform propriilor interese, schimbări deosebite, atât în cadrul relațiilor internaționale, cât și în majoritatea sferelor vieții politice și sociale.

3. Locul corporațiilor transnaționale în economia mondială

Prin natura lor, CTN (Corporații Transnaționale) integrează producția la nivel internațional și, în acest mod, joacă un rol central în creșterea economică.

Aceste firme sunt principalii factori în dezvoltarea și răspândirea tehnologiei care se consideră a fi de o mai mare importanță ca determinant al competitivității internaționale și progresului națiunilor.

CTN contribuie și la formarea de capital, furnizează pregătirea profesională și joacă un rol important în comerț, jucând un rol pivot în organizarea activităților economice internaționale și susține considerabil bunăstarea economică și socială a țărilor gazdă și de origine în sens pozitiv.

Țările gazdă privesc CTN ca o sursă suplimentară de investiții, tehnologie, inovație, angajare, modernizare a managementului, calificare a forței de muncă, creștere a puterii concurențiale naționale, o mai mare integrare în economia mondială și oportunitatea unor noi piețe de export, precum și venituri din încasări și taxe.

4. Principalele tipuri de activități ale CTN

La fel ca societățile naționale, și CTN sunt motivate în primul rând de ceea ce ele percep a fi în interesul pretendenților lor nereziduali (angajații, managerii și acționarii), și nu neapărat în interesul comunității mai largi din care aceștia fac parte. Scopul lor va fi maximizarea profitului (în relație cu capitalul investit) sau maximizarea avuției firmei (dacă privim firma ca o colecție de active).

Motivațiile CTN pot merge de la maximizarea vânzărilor companiei sau creșterea cotei ei de piață până la scoaterea din afaceri a concurenților, întreprinderea de investiții riscante care altfel nu s-ar putea face și depășirea bunăstării altor pretendenți nereziduali.

În prezent, multe din CTN urmăresc obiective pluraliste, și multe se angajează în investiții ce combină caracteristicile tipurilor de activitate pe care le putem identifica.

Putem identifica patru tipuri de activități ale CTN. Acestea sunt:

1. căutarea de resurse
2. căutarea de piețe
3. căutarea de eficiență
4. căutarea de active strategice sau de abilități.

5. Motivația CTN

Există și alte motive pentru activitatea CTN care nu se încadrează în cele patru categorii descrise până acum. Pe acestea le putem clasifica în trei grupe vizând:

- a) investiții de scăpare
- b) investiții de sprijin
- c) investiții pasive

a) Investiții de scăpare

Unele investiții străine directe sunt făcute pentru a scăpa de legislația restrictivă sau de politicile macro-organizatorice ale guvernului de origine.

Investițiile de scăpare vin din țări ale căror guverne urmăresc politici macro-organizaționale puternic intervenționiste, și ele tind să se concentreze în acele sectoare (în special de servicii) care sunt cel mai mult reglementate.

b) Investiții de sprijin

Scopul acestor investiții este de a sprijini activitățile restului organizației din care face parte. Activitățile lor creează costuri, dar restul CTN are beneficii majore.

Principalele investiții de sprijin sunt cele legate de comerțul CTN, fiind îndreptate spre bunuri și servicii de la compania investitoare (sau altele) și/sau facilitarea de bunuri și servicii străine de la compania investitoare (sau altele).

c) Investiții pasive

Investițiile directe sunt motivate diferit față de investițiile de portofoliu fiind destinate să introducă în companie noi resurse și abilități de management sau să câștige noi active pentru a-și mări propriul profit. Se presupune că investițiile de portofoliu implică management activ.

În practică, majoritatea investițiilor directe variază în funcție de gradul de management activ urmărit de proprietarii lor, mergând de la “complet” la “inexistent”.

6. Tipologia si modelele CTN

Există diferite modele de organizare a sistemelor interne ale corporațiilor transnaționale, începând de la cel mai simplu, până la cele considerate mai complexe, fiecare având avantajele și dezavantajele sale, cu condiții diferite de apariție a structurilor date. Se consideră că în funcție de modelul de organizare a sistemului intern se pot distinge următoarele tipuri de structuri de organizare a corporațiilor transnaționale:

- a. Structura bazată pe filiale naționale;
- b. Structura diviziei internaționale;
- c. Structura funcțională;
- d. Structura regională;
- e. Structura diviziilor de produse;
- f. Structuri combinate și structuri paralele.

a. Structura bazată pe filiale naționale

CTN cu o asemenea structură dețin filiale aflate în diferite țări, fiecare filială fiind coordonată direct și răspunzând președintelui companiei sau consiliului de conducere al corporației-mamă.

Nu există nici un nivel ierarhic intermediar între top-managementul corporației și directorii filialelor naționale. Acest model de organizare conferă un grad de autonomie ridicată filialelor.

Răspunderea pentru funcțiile și diviziile de produse revine în întregime managerului filialei, care trebuie însă să se conformeze unor recomandări generale venite de la cartierul general.

Principalul avantaj al acestui tip de structură organizatorică este faptul că filiala, deținând o largă autonomie, se poate integra foarte bine în mediul național. Dezavantajul însă constă în implicarea top-managerilor în deciziile privind filialele naționale ce poate duce la o utilizare inefficientă a timpului conducerii, sau la trecerea cu vederea a unor probleme importante.

b. Structura diviziei internaționale

Modelul respectiv este folosit de companiile ale căror piață se află în mare parte în țara de origine și se caracterizează prin crearea de către compania-mamă a unei divizii separate, care se ocupă cu activitatea internațională a companiei, respectiv divizia internațională.

Principalele avantaje pe care le aduce divizia internațională corporației sunt: poate evita fiscalitatea împovărătoare prin politica prețurilor de transfer; poate opera transferuri de know-how și experiență între filiale; poate reduce costul capitalului de împrumut pentru o filială, împrumutând pentru aceasta din altă țară. Un dezavantaj al diviziei internaționale vizează lipsa de resurse, la dispoziția sa, în unele cazuri de resurse necesare pentru a controla și sprijini filialele din străinătate.

c. Structura funcțională

Acest tip de organizare se caracterizează prin împărțirea pe funcții coordonate de un cartier general. Astfel, fiecare divizie a corporației transnaționale îndeplinește o funcție precisă (funcțiile de producție, marketing și finanțe, dar pot fi și altele), iar această divizie funcțională are responsabilitatea exercitării acestei funcții oriunde în lume este implantată corporația.

Principalul avantaj al acestei structuri organizatorice este concentrarea atenției managementului asupra funcțiilor interne ale corporației, ceea ce duce la o standardizare în efectuarea operațiilor caracteristice ale

acestor funcții. Un mare dezavantaj al acestei structuri este faptul că fiecare divizie implantată într-o anumită țară are nevoie de specialiști în acel mediu național; astfel, în cadrul unei filiale pot apărea mai mulți oameni care fac același lucru - ceea ce duce la cheltuieli inutile.

d. Structura regională

CTN cu această structură divide organizația în funcție de cele mai importante piețe regionale pe care corporația le acoperă. În acest tip de organizație, principala responsabilitate operațională o aumanagerii regionali, care controlează operațiile corporației într-o anumită regiune.

Avantajul acestei structuri este accentul pe care îl pune pe piețele naționale (ca și componente ale pieței regionale) și pe filialele naționale, care sunt transformate în centre de profit și sarcina top-managementului este mult simplificată. Dezavantajul este nevoia ridicată de a angaja manageri internaționali cu experiență, nevoie ce nu poate fi acoperită întotdeauna.

e. Structura diviziilor de produse

Corporația structurată pe divizii de produse se caracterizează prin investirea fiecărei divizii de produs cu competența de concepere, producere, promovare și vânzare a unui produs oriunde în lume. Astfel, corporația va avea atâtea divizii câte tipuri de produse.

Principalul avantaj al acestei structuri este accentul pe care îl pune pe produs, pe piața produsului și pe tehnologia necesară fabricării acestuia. Problema corporațiilor care au adoptat structura diviziilor de produse nu provine din modul de organizare, ci este o problemă de resurse umane. De cele mai multe ori, managerii unei divizii de produse sunt specialiști foarte buni în produsul respectiv, dar întreaga lor experiență este legată de țara de origine a corporației, nu cunosc prea bine piața internațională și nu reacționează potrivit la stimulii acesteia.

f. Structuri combinate și structuri paralele

Principala problemă care apare în cazul tuturor structurilor menționate este lipsa de coordonare între divizii, indiferent dacă acestea sunt divizii regionale, funcționale sau de produs.

Pentru a rezolva problema coordonării, precum și pentru a evita predominanța unui singur punct de vedere în cadrul organizației (fie el regional, funcțional sau al politicii de produs), managerii unei corporații s-au gândit să creeze o structură care să combine două sau mai multe tipuri de structuri. Astfel, a apărut structura matriceală, în care fiecare subordonat are doi superiori, iar o divizie are, dereglă, doi manageri. De obicei, structura matriceală combină structura regională cu cea de produse. O organizație structurată matriceal se caracterizează prin intersectarea responsabilităților. Într-o astfel de organizație, nu mai există un singur lanț de comandă, ci două, iar anumiți manageri au doi șefi în același timp.[2]

Bibliografie:

1. Georgeta Ilie *Investiții internaționale* București 2009
2. Liviu Voinea *Corporatii transnaționale și capitalismul global* București 2010